

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ ГЕКТОРА МАЛО "БЕЗ СІМ'І"

Ларічкіна О. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чуб Т. В.

Дитяча література на сучасному етапі досягла високого розвитку і відрізняється багатою історичною традицією. Але, на превеликий жаль, вона залишається переважно поза сферою академічного інтересу науковців. Наслідком цього є фрагментарний характер досліджень творів для дітей і нерозробленість літературознавчої мови опису цього складного феномену.

Саме тому на даний момент необхідно звернутися до творів для дітей деяких письменників та комплексно їх дослідити: визначити коло рис, за якими цей твір можна віднести до дитячої літератури, виокремити основні проблеми, які піднімаються автором, здійснити лінгвостилістичний аналіз тексту.

У нашому дослідженні ми звернулися до повісті Гектора Мало "Без сім'ї", як до типового твору для дітей. Ця повість є класичним твором для вивчення у французькій школі та здобула прихильність юних читачів пострадянського простору.

Дитяча література відповідає рівневі дитячих знань, їхньому психологічному розвитку і має свої жанрові та художні особливості, відповідну тематику і технічне оформлення. Таким чином характерними рисами будь-якого твору для дітей є образність, доступність лексики і сприймання, врахування вікових особливостей дітей, наявність дидактичних мотивів – повчальність, емоційність – особлива інтонація, яскравість – ілюстративний матеріал, оптимістичність, драматизм, але без трагізму.

Аналізуючи специфіку наративної техніки, повість Гектора Мало "Без сім'ї" інколи відносять до такого жанру як "оповідь про дитинство", який з'явився у лоні автобіографічної літератури з 60-х років XIX століття.

На основі детального аналізу тексту твору, можна узагальнити його специфічні наративні риси наступним чином: оповідь від 1 особи однини, використання різних часових форм, зміщення прямої та непрямої мови, наявність у письмовій оповіді характерних рис усного спілкування.

Зважаючи на той факт, що стиль кожного автора вирізняється неповторним набором певних мовних та стилістичних особливостей, з'являється необхідність у їх детальному дослідженні.

Автор вибирає певні засоби комунікації на мовно-стилістичному, змістовному, формальному та тематичному рівні. На лексичному рівні автор широко послуговується словами з переносним значенням, що стають основою тропів, емоційно забарвленими словами, фразеологічними одиницями, прислів'ями і приказками [1, 28].

У творі "Без сім'ї" зустрічаються у достатній кількості різноманітні описи. Характерною їх особливістю є наявність ознак описуваного об'єкта (істоти, предмета, явища, дії тощо), які виражені у прикметниках, а також ознак дій, процесів – які виражені прислівниками, в структурі речення - це відповідно узгоджені означення та обставини способу дії.

Порівняльні конструкції використовуються для вираження та підсилення атрибутивних ознак. За будовою речення переважно прості або складнопідрядні. Часом автор використовує складні синтаксичні конструкції, зустрічаються прості, неповні, називні речення.

Речення в даному творі різноманітні за структурою, модальністю, інтонаційним оформленням: прості двоскладні розповідні, односкладні окличні, двоскладні окличні спонукальні, питальні повні двоскладні речення, риторично-питальні повні тощо.

Така синтаксична аритмія часом може свідчити про роздвоєність думок, суперечливість між бажаннями, надіями героя та дійсністю, неузгодженість міркувань, інтенсивність емоцій, що супроводжують міркування, тощо [2, 70].

Основною характеристикою тексту є те, що це розповідь. Для такого функціонально-сміслового типу тексту характерний специфічний, свій видо-часовий контекст, що дає змогу співвідношенням видо-часових форм дієслів передати послідовність дій. Саме на розповіді як основному типу мовлення тримається сюжетна лінія твору. Особливою семантичною значимістю і частотою використання в розповідному тексті відзначаються форми минулого часу.

Для роздумів як функціонально-сміслового типу мовлення характерною ознакою є також наявність питань і відповідей, тверджень та заперечень, оскільки саме цей тип мовлення (а відповідно й текст) найтісніше пов'язаний з мисленням і психікою людини. Він є формою відображення процесу міркування, розвитку й динаміки почуттів і емоцій, що супроводжують думку.

Таким чином треба відзначити, що текст твору відрізняється наявністю великої кількості мовних засобів, є когерентним та послідовним, автор використовує систему минулих часів для форми оповіді про спогади дитинства. Все це, а також образність та яскравість викладу, повчальність є особливостями саме дитячої книги.

1. Вольштейн С. Асиметрія - основна лінгвістична характеристика сучасної дитячої літератури / С. Вольштейн // Ключ, 2008. – № 3 – С. 28-30.

2. Мельник Т. Образність художнього тексту через призму лінгвістичного аналізу / Т. Мельник. – Севастополь: 2005. – 87 с.